KESKKONNAAMET

Eva-Liisa Orula
Eesti Ornitoloogiaühing
eva-liisa.orula@eoy.ee

Teie 17.06.2026

Meie 08.07.2026 nr 13-2/26/11639-3

Vastus pöördumisele

Austatud Eva-Liisa Orula ja teised allakirjutanud

Keskkonnaamet on veendunud, et metsalinnustik vajab pesitsusaegset kaitset. Valitsusasutuse ja järelevalveasutusena lähtub amet pesitsusrahu kaitse korraldamisel täna kehtivatest seadustest ning värskeimast kohtupraktikast.

Viimase viie aasta jooksul on Keskkonnaamet aasta aastalt pesitsusrahu järelevalvet tõhustanud. Alates selle aasta kevadest peatatakse kaitsealadel ja linnurikastes metsades pesitsuse tippajal kõik raied ilma pesi või linde otsimata või pesitsust eraldi tõendamata. Kui võtta arvesse ka riigimetsades peetav raierahu, tähendab see täielikku pesitsusaegset kaitset enam kui pooltes Eestimaa metsades.

Selliselt on Eesti pesitsusrahu kaitse ulatuse ja järelevalve rangusega kogu Euroopale eeskujuks.

Pesitsusrahu järelevalve on korraldatud riskipõhiselt: kontrollid keskenduvad kaitsealadele ja linnurikastele metsadele, sest seal oleks metsa raiumine pesitsuse tippajal linnustikule kõige tõsisema mõjuga. Hõredama asustustihedusega metsades tehakse järelevalvelt juhul, kui on olemas selged viited linnupesade tahtlikule hävitamisele. Selline järelevalve korraldus väldib napi ressursi ebatõhusat kulutamist ja suunab inspektorid sinna, kus nende tööl on linnustiku kaitseks kõige suurem mõju.

2026. aasta juuli alguseks on järelevalve peatanud pesitsuse kaitseks 17 raiet. Sealhulgas on avastatud 2 raiet kaitsealadel ja 8 raiet linnurikastes metsades; 7 korral on raie peatatud ka hõredama asustustihedusega metsades. Selleks, et pesitsusrahu teadlikult rikkuv metsamajandaja ei saaks eelist keskkonnahoidliku konkurendi ees, on tänavuse järelevalve käigus alustatud 18 väärteomenetlust, sealhulgas linnurikastes metsades avastamise hetkeks juba lõpetatud raiete tõttu.

Asjaolu, et vaatamata juba aastaid korraldatud järelevalvele ja enne pesitsusperioodi läbi viidud teavitusele on avastatud rikkumisi ka linnurikastes metsades ja isegi kaitsealadel näitab, et järelevalve fookuse suunamine kõige linnurikkamatesse metsadesse on vajalik.

Kuigi seadus kaitseb kõiki linnupesi, ei anna see kehtivas õigusruumis Keskkonnaametile voli peatada või keelata ühtmoodi kõiki kevadsuviseid raieid.

Seda, kuidas tuleb pesitsusrahu kontekstis tõlgendada Eestis kehtivat õiguskorda, selgitas tänavu jaanuaris Riigikohus.

Riigikohus on 19. jaanuari otsuses tõepoolest selgitanud, et looduskaitseseadusest tulenevad keelud kehtivad vahetult igaühele, aga ka seda, e Keskkonnaamet ei pea raiekeelu jõustamiseks metsas tingimata linde ega pesi kokku lugema, sest metsa tüüp, vanus ja muud objektiivsed asjaolud võivad olla piisavad, et eeldada lindude pesitsemist ja vajadust raiet piirata.
Siin ongi oluline märgata, et Euroopa Kohtu eelotsusele tuginedes annab Riigikohtu tõlgendus eeldusliku sekkumisõiguse justnimelt linnurikastes metsades, aga mitte kõikjal.

Riigikohtu otsuse punkt 25 ütleb: „*Konkreetset ohtu ei saa järeldada pelgalt üldisest teadmisest, et igas metsas võib sobival aastaajal pesitseda linde. Niisugune üldine teadmine peegeldab vaid keskkonnariski (RKHKm 3-21-1266/42, p-d 25 ja 26). Pesitsusajal ei ole ka linnuvaese metsa raiumisel lindude hukkumine ja pesade hävimine välistatud, kuid nende tagajärgede tõenäosus on ilma täiendavate asjaoludeta liiga madal õiguslikus mõttes tahtluse sedastamiseks*."

Punktis 33 ütleb Riigikohus, et „*Tüübi ja vanuse poolest linnurikkas (pesitsustihedusega ligikaudu 10 paari hektari kohta) metsas võib lage- ja harvendusraie puhul tahtlust lindude ja nende pesade hävimise juures eeldada./…/*" ning lisab punktis 34, et „*Oluliselt linnuvaesemas metsas võib tahtluse kindlakstegemiseks olla tarvis tuvastada täiendavaid asjaolusid /.../*".

Seega on Keskkonnaameti järelevalve praktika, mis jagab metsad linnurikasteks ning väiksema asustustihedusega metsadeks, otseses kooskõlas Euroopa kohtu eelotsuse ning Riigikohtu otsuses kirjeldatud tõlgendusega täna kehtivast seadusruumist.

Järelevalveressursi riskipõhine suunamine linnurikastesse metsadesse ja kaitsealadele ei tähenda aga pesade tahtliku hävitamise lubatavust mujal. Seadus kehtib kõikjal. Tsiteerides taas Riigikohtu otsust, näeb täna kehtiv seadus ette, et „*sätestatud keelud kehtivad vahetult igaühe, iseäranis metsa raiuja suhtes. Need rakenduvad ka ilma enne Keskkonnaametilt metsamajandajale edastatava teabeta, ilma selle kandmiseta registritesse ja metsateatistele, samuti ilma Keskkonnaameti järelevalveta ja selle käigus asjaolude tuvastamiseta*."

See tähendab, et hõredama asustustihedusega metsades, aga ka näiteks linnades ja haljasaladel vastutab pesade tahtliku hävitamise keelu täitmise eest igaüks, kelle tegevus võib pesade hävimise kaasa tuua.

Et vältida pesade hävitamist teadmatusest, on Keskkonnaamet loonud kontroll-lehe, mille abil saavad metsamajandajad hõredama asustustihedusega metsas pesitsemise tõenäosust kontrollida, seal pesitsus avastada ning hoiduda pesa hävitamisest. Viide pesitsuse tippajale ja kohustusele pesade lõhkumisest hoiduda on lisatud metsateatisele. Ka madalama asustustihedusega metsades tehakse järelevalvet ning tõendatud tahtliku pesade hävitamise ohu korral raied peatatakse.

Ettepanek kõige linnurikkamad metsad ja kaitsealad järelevalve kaitseta jätta ning keskenduda kontrollidega hõreda asustustihedusega metsadele ei ole kooskõlas riskipõhise järelevalve korralduse loogikaga ning võib kaasa tuua raieintensiivsuse kasvu linnurikkamates metsades.

Kuigi pesitsusrahu sätestavad seadused ei ole muutunud, näeme, et pesitsusaegsed raied on viimase 5-6 aasta jooksul oluliselt vähenenud. Sellist suundumust ongi võimalik selgitada Keskkonnaameti järelevalve mõjuna ning tõendina sellest, et riskipõhine järelevalve korraldus on olnud mõjus.

Viimase 5 aasta jooksul on Keskkonnaamet pesitsusrahu kaitset aasta aastalt tõhustanud, täiendades nii järelevalve praktilisi juhendeid, avalikke teavitusmaterjale kui ka järelevalveks kasutusele võetud tehnilisi vahendeid. Käesoleva pesitsusperioodi lõppedes on taas kavas praktika üle vaadata, et järelevalve korraldus 2027. aasta kevadsuvel oleks veelgi selgem ja tõhusam.

Keskkonnaameti praktika pesitsusrahu kaitsel tugineb kehtivale seadusele ja parimale kättesaadavale teadmisele metsade linnusrikkuse kohta. Nagu Riigikohus 19. jaanuari otsuses märkis, on Linnudirektiivist tulenevate eesmärkide täitmiseks vajalike kriteeriumide täpsema sätestamise õigus ja võimalus Riigikogul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Olav Avarsalu
peadirektori asetäitja peadirektori ülesannetes

Koopia: kaarel.vohandu@eoy.ee

Liivi Reinhold 53487657
liivi.reinhold@keskkonnaamet.ee